

Naistööline ja talunaisterahvas

Nõutogude-Siit — rahvustvahelise töölisklassi kodumaa

Wangis maalewate ja ärakufatud Bulgaaria revolutsioonäride lapsed
Moskwas

Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

Kommuuna juhataja noorkommunist Arijscha (Heršoni ringkonnas)

Wiljaseenne proovimine Moskva seemne-laboratooriumis

Meie aastapäew

Täna pühitseme meie oma ajakirja „Naistööline ja talunaiserahwas“ esimest aastapäewa.

Meie teame, kui suur tähtsus on ajakirjandusel. Sm. Deenin, kes paremini kui keegi ükski teine tundis töölisklassi võitluse abinõusid, andis ajakirjandusele määratu suure tähtsuse. Ta ütles: Ajaleht ei ole mitte ainult kollektiivne agitaator vaid ka kollektiivne organisaator.

See, et ka meie, eestlased, võimaluse saime naisfelfilistele eri ajakirja välja anda, on meie üldises töös eestlaste seas suureks edusammuks.

Kõigi raskuste peale vaatamata, nii kui aineiline puudus, tihti veel leige wastutulek kohaliste tegelaste poolt, oleme meie selle lühikese ajaga jüiski juba tüki tööd ära teinud ja tüki maad edasi saanud.

„Naistööline ja talunaiserahwas“ on suutnud oma ümber hulga lugelajaid koguda ja tal on kindel tellijate arv. „Naistööline ja talunaiserahwas“ on tellijate arvu poolest, võrreldes teiste ajakirjadega, esimesel kohal.

Leeningradis võtavad naistöölised ja kodused perenaised elawalt oma ajakirjast osa, rida naistöölisti ja koduseid perenaisi on kaastööliseks, kirjasaatjateks, kasvab tellijate arv.

Maal näeme, kahjuks, vähem järjekindlust. Seal on wiimastel kuudel tellijate arv paiguti isegi langenud. Seda nähtust tuleb osalt kohalikkude parteitöölise arwele lugeda, kes ajakirja laialilaotamise ja kirjasaatjate organiseerimise peale, teiste tööde kõrwal vähem rõhku panewad.

Kõige suurem tellijate hulk on Kaugisepa ümbruses ja Siberis. Parteiorganisatsioonidel tuleb naisteajakirja

laialilaotamiseks ja kirjasaatjate organiseerimiseks tingimata eraldi wolinik välja eraldada ja temale wastawad juhatused anda. Seal aga, kus parteiorganisatsioon ei ole, tuleb seda tööd kohalikul õpetajal, punase nurga juhatajal ehk kom. noorte organisatsioonil teha.

Muudugi, seda tööd peawad aitama teha ka kõik meie ajakirja lugejad, kõik aktiivsemad felfilised, eestlased Deeningradi felfilised, kellel nii wõi teisiti maaga side on wõi kes suwel maale puhkusele sõidawad. Ka Lääne töörahwa kom. ülikooli, parteikooli, ped-tehnikumi ja Herzeni instituudi õpilased, eriti naisõpilased, kes suweks maale praktikale ehk puhkusele sõidawad, peawad ajakirja tellimisi wastu wõtma, tellijaid koguma, kirjasaatjaid kasvutama ja seega aitama meie kultuurhariduse üldist tasapinda tõsta, meie tööd sel võitlusrinnal kõwendada.

Selleks, et ajakirja laialisematesse hulkadesse wiia, tuleb organiseerida ajakirja kollektiivset lugemist — maal punastes nurkades ja lugemistubades, linnas klubides ja lõunatundidel wabrikutes, kus suurem kogu eestlastest naistöölisti on.

Muugune lugemine äratab üffikute küsimuste üle waielusi ja wõimaldab naistöölistele ja talunaiserahwale elawamalt oma arwamisi ajakirja üle awaldada; selle kaudu tutvuneb ajakirja naisfelfiliste waadete ja nõuetega ja wõib selle järele ajakirja sisu naistöölistele ja talunaiserahwale rohkem wastawaks teha. Sel teel on wõimalik ka sidet maaga kindlustada, mis r.eil veel Ionkab ja meie ajakirja üks suurem puudus on, sest dieti peaks meie ajakirja peajas-

lifult Eesti asunduste naiseltsiliste elu ja olu peegeldama, neile juhatajaks ja organiseerijaks olema. See sideme nõrkus annab ennaft tunda ka ajakirja sihus, mis weel küllalt praktilist, tegelikku iseloomu ei ole suutnud omandada.

Selleks, et ajakirja sihu elawaks muuta, tuleb palju rohkem ruumi anda igapäewase elu praktilistele küsi-

mustele, on tarwis hulkafi kaswatada elawate, igakilgsete elu praktilistest nähtustest ja küsimustest põhjal.

Nii siis jääb „Naistöolise ja talunaisterahwa“ tähtsamaks ülesandeks uuel tööaastal kindlustada sidet maaga, süwendada hulgalist tööd ajakirja ümber ja tõsta ajakirja mõju lugejate seas, neid organiseerides ja neile teenäitajaks olles tegelikus töös.

S. Allermann

Meie ajakirja toimetuskolleegiumi liikmed ja lähemad kaastöölised

(pahemalt paremale):

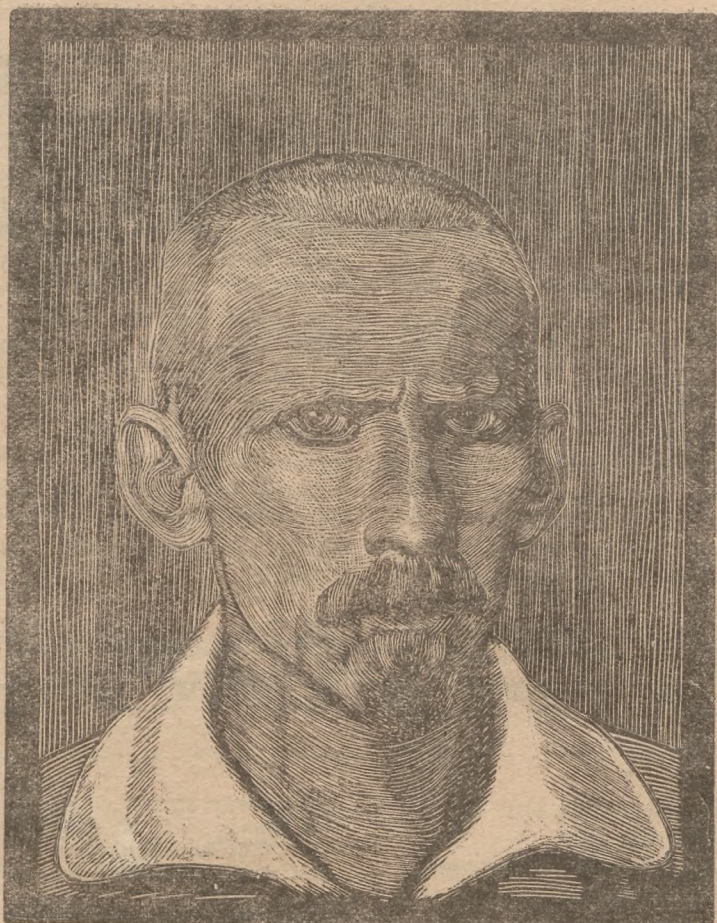
St. Telliskivi, Ruia, Wisnapuu, J. Pöögelmann, Allermann, Naren, Kirsch ja Moosberg.

Kus on maa naiseltsilised kõige rohkem oma ajakirjast huwitatud?

Kingissepa raiooni	talunaised esimeses reas. 28 tellijat.	Teisel kohal	Tatarski raiooni
(Siberts) Eesti asunduste naiseltsilised. 23 tellijat.	Kolmandal kohal		Pihkwa ümbruse talunaised. 20 tellijat.

Teised Euroopa-Wenemaa Eesti asundused on Kingissepa seltsilistest kaugele maha jäänud. Mis on Remda, Trotski, Luuga, Struugi ümbruse asunduste agaramad talunaised oma ajakirja heaks teinud? — Kus on Nurmekunda, Baltika, Nurme, Allmäe, Liwoonia, Punaselageda (Esto-Sadok), Salme, Sulewi, Alam- ja Ülem-Linda, Kaukaasia-Estoonia asunduste talunaisterahwad? — Siberi asundused, kes maha on jäänud, wõtke Rosenthalist eeskujul! — Miks edeneb tellimiste wastuwõtmine nii tlgusammul Liffändkas, Kasekülas, Ostrowi-Tarwastus, Lillekülas, Wambolas, Koidulas, Ülem-Sujetukis ja Ülem-Bulankas?

Naisseltsilised, kirjutage kuidas edeneb tellimiste wastuwõtmine.

Wiktor Kingissepp

3. mail sai kuus aastat, mil Cesti wabariigi walitsus tappis sm. W. Kingissepa.

W. Kingissepp asus Cestisse pöranda alla 1918. a. nowembris ja töötas seal kolm ja pool aastat. Pörandaaluse töö jaoks on see väga pikk aeg. Cesti kaitsepolitsei otsis teda igalt poolt, lubas suuri summasid tema ülesleidjale, toimetas igasuguseid provokatsioonisi, et teda kuidagi kätte saada, püüdis piinamistega kinniwõtetutelt välja pinnida, kus ta asub, jne. Proletariaadi klassitunne oli aga niiwõrd suur, et mitmest sajast inimesest, kes teda nägid ja temaga kokku puutusid ja mitmest kümnest korteriperemehest ja -perenaisest, kes teda warjasid, ühtegi ei leidunud, kes teda oleks ära annud, olgugi, et mõned nendest ka surma läksid. Ainult tööliste eneste kaitsele wõis pöranda all siis niitaua vastu pidada. Ei wõi nimetamata

jätta, et eriti naistööblised sm. Kingissepa warjamises ja tema sidemepidamises „wälistilmaga“ väga suurt osa mängisid. Kuid kolme ja poole aasta pärast leibus parteis nadikael, kes mahalaskmise kartusel Cesti tööliklassi juhi ära andis, kes kogu tööliklassi ära andis, et aga ainult oma nahka päästa.

W. Kingissepp organiseeris Cestimaa Kommunistlike Partei pöranda all tugevaks ja suureks organisatsiooniks. Ta töö oli niiwõrd suur, et kodanlus juba tema nimegi minigisuguse kartusega nimetas ja sellega alati midagi üleloomulikku sidus. Riigikogu kommunistlikist rühma juhtis ta pöranda alt nii edukalt, et kodanlus, peale seda kui ta Kingissepa kirjad, mis kommun. rühmale olid saadetud, oli kätte saanud, teda riigikogu kõige aktiivsemaks tegelaseks pidas.

Kingissepa kohta laotati kodanluse poolt igasuguseid kuulujuttusid laiali; räägiti, et

ta uhlesti elab, et ta väga palju raha raiskab, et ta suuremates ja peenemates „kohtades“ liigub (nendest „kohtades“ teda mõnikord ka otsiigi), et teda isegi Nõukogude esitus oma ruumides warjab, jne. Kui ta aga kinni võeti, siis selgus, et ta väga kehvalt elas, et ta riided nürused ja katkised olid, et tal väga vähe raha oli, et ta wanas poollagunenud hürtsikus peitus, kus tal väikene sahwrifene oli, millesse waewalt paar inimest mahtus.

Rodanlus tappis sm. W. Kingisepa metsikul wiisil, nagu hirwitamiseks pandi mõneminutiline kohtujant toime. Tema tapmist toimetati palawikuliselt kiirelt, kartes, et ehk weel mingisugune jõud suudab selle ohwri timukate käte wahelt ära liisuda. Ta tapeti walitsuse otsusel ja teadmisel, olgugi et mõned ministrid waletasid,

nagu poleks kinniwõetul surmaotsust karta. Tapetu weri on ta Gesti sotfide käte küljes, selle esitaja siis walitsuses oli ja selle partei siis kohasets leidis ainult niipalju lausuda, et Kingisepa tapmine polla mitte küllalt paragrahwide järele sündinud.

Kingisepa jääb unustamatult ja kustumatult Gesti töörahwa wõitluse ajaloosse. Naistöölised ja kogu töörahwas mälestab tema ennastalgawat wõitlust ja töotawad jatkata seda, mida sm. Kingisepa ei saanud lõpule wiia. Kui demokraatlikud timukad tema tapmise eel temalt hirwitades ta wiimast soowi küsisid, siis wastas ta: tema wiimane soow on, et demokraatline wabariit peagi kukutatud saaks. Seda Wiktor Kingisepa wiimast soowi täidawad tema järeltulijad, täidab kogu Gesti töölisteklass.

R. W.

* * *

Esiti tasa nii tuli ta,
walgust niristas alla.
Siis ent löi hõõguma taewarand,
punast pilwile kallas.

Õo seal nii sünnitas hommiku
taewa punases woodis.
Päikesepojasse armastund
ema koiduks siis loodi.

Helise wasar ja paugata,
alas, trillerda hünni!
Hommik on päikese kälki pand,
küundur alustand künni.

Ain Rannaleet

M A I

Ma waatan taewa sinisilma:
oh kaunis Mai! Sa üle ilma
tood läbi kuristikku, aasa
meil wõiduhüüde uue kaasa.

Ja huikel halja metsa wahel,
kus kirju õitswa lille ahel,
kus hõbeallik woolab kaljult,
meil tungib rinnust hüüe walgult:

Weri, wõllad, ahelad ja higi, --
warsti, warsti kõigel lõpp on ligi!

Kui hiigla tormikella hääl
see kõlab wõitluswiisi peal.
Lööb wõimsalt süda awar, lai --
Toob terwitusi sulle --

Mai!

Helle Kochberg

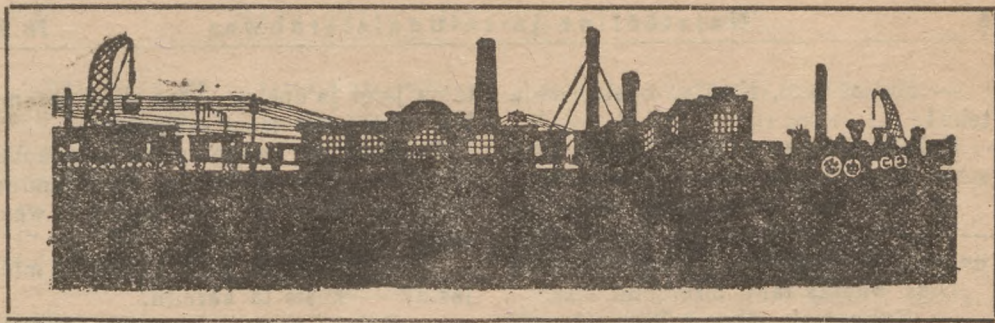
* * *

Lõõtsmoonik lullab kewadisse metsa,
üks kewadine pillerkaar . . . Kas näed
mul, kuidas oled täna lillitet sa,
kuis õhetawad kewadised käed.

Ja pähe oled sidunud sa õitswa räti,
mis koidupunane ja kewadnoor.
Nüüd tean:

ei üksi minu jaoks sa ennast säti,
sind puudutand Mai proletaarne loor.

Ain Rannaleet

Ilukirjandus

Enna — wõõrasema

T. Mahnina jutustus (wenekeelest)

(Järg)

VI. Esimene tööpäew

Wabrikus huugasid mootorid, kiirelt lippasid rihmad, sihisesid ja willstasid, laksusid.

Annal käis wabriku tööpäewa askeldusest pea pisut ringi. Ühes teiste noorte naistöolistega kandis ta mööda jaoskonda nõusid lõngaga.

Nõud olid rasked ja õhtul walutasid käed ning õlad.

Iga kolme masina peale oli üks nais-tööline, ja kiiresti, kiiresti käisid ta käed niite korraldades. Keerlemaid wärtnaid waadeldes hakkas Anna pea weel enam ümber käima.

Wile.

Ilma rüsinata ja tõukamisteta wõtsid töölised töökuued seljast ja läksid aeglaselt rääkides üle õue wäljakäigu poole. Uhke ja iseendaga rahul oli Anna koju minnes.

Ta igatsus teostus. Nüüd on ta tööline.

Läbikäigu kontoris on kuulutus:

— Seltsilised, naisterahwad!

Seisatas et lugeda. Kiirelt libisesid silmad üle ridade ja ununes kodu.

— Jään koosolekule ja ega nad seal kodu ilma minuta ära ei sure.

Wäikses wabriku klubisaalis on pëa-aegu nagu koduselt mugaw. Räägitakse ühte ja teist, päewakorras on naisdelegaatide aruanne. Ning aruannet kuulates imestas Anna isegi kui omaseks ja kalliks talle korraga wabriku ja töö huwid on saanud. Ta

tundis end juba ühise kindla wabriku-pere liikmena.

Koosolek lõppes kell üheksa. Grigoori ootas kodus. Peksasaanud loomakese taoliselt tusane Olga pesi nõusid. Ka mehe tuju polnud kõige parem.

Anna meeleolu langes korraga. Ta wõrdles kodust olukorda mugawa klubiga. Ja see wõrdlus polnud kodu kasuks.

Õhtu möödus igawalt. Ninapidi lehte süwenenult lamas Grigoori sängis. Olga talitas köögis, pani pestud sööginõusid pliidalt ära.

Anna käis toas ringi ja hakkas riidest lahti wõtma. Mõtles:

— Aga homme lähen jälle wabrikusse.

Ja sellest mõttest hakkas soe ning paranes meeleolu.

Sowet magas rahulikult korwis, mis tal woodiks oli. Teda äratada kartes suudles Anna teda ettewaatlikult, siis ka Grigoorit.

Ning lausus uinudes:

— Head ööd!

VII. Põgenemine

— Oi, no oled sa mul ka, — ütles Nastja, toas äriatult siia-sinna jookstes. Nastja põsed olid punasemad kui ta enda pioneeri-kaelarätt.

Olga seisis ta ees, käed abitult alla lastud. Näol peegeldus mitte lapselik, hirmus meeleheit.

— Ma ei wõi, Nastja, õpeta, mida teha!

Kaheteistkümne aastane Nastja kortsutas järelmõeldes kulme ja seisatas.

— Küll me midagi wälja arwame, — lausus ta aeglaselt. — Kuid kindel on see, et sa kodust ära pead minema.

Olga waatas talle hirmunult otsa.

— Kuhu ma's lähen? Tööd teha ma ei jaksa, olen alles noor, ja mind ei wõeta ju kusagil wastu.

— Pole tarwiski, — hüüdis Nastja äritatult. — Tule minu juure. Mul on hea ema. Oled mulle õeks...

Olga haaras kõhnade kätega sõbrannal kaela ümbert kinni.

— Tänan, Nastja!

Murelikult waatas Nastja kella.

— Oi, oi, oi! Juba pool wiis. Warsti on su ema kodus... Tarwis kodu jooksta.

Nad suudlesid weel kord, ja siis lipsas Nastja kiiresti uksest wälja. Trepil puutus ta Annaga silm silma wastu kokku. Nastja tormast temast mööda ja hüppas uulitsale. Paarikümne sammu peal pidas kinni ja tõmbas hinge tagasi.

— Ptui, Olgal läheb jälle räbalasti! — sülitas ta tusaselt. — Aga üle lõin siiski. — Seda mõeldes astus ta kahekordse energiaga kodupoole.

Tuppa astudes läks Anna Olga kallale:

— Kas juba jälle selle Nastjaga? Sööginõud alles hommikust saadik pesemata, kartulid koorimata. No on see tüdruk küll nuhtluseks!

Olga waikis.

Grigoori tuli pahas tujus. Waikides walmistas Anna lõunat ja tõstis wihaselt potte.

Plinawalt möödus pool tundi.

— Ei ole weel walmis? — küsis Grigoori.

Anna waikis ja kolistas panni.

— Noh! Ma küsin sinult? — Grigoori kõrgendas häält.

— Käi metsa! — torkas wastuseks wäsinud ja näljane Anna. — Küsi tütre käest. Lobiseb teine oma tutawatega, wiidab aega. Ja mina tulen wabrikust ning tehku kõik walmis. Waata parem

tema järgi ja õpeta, — see oleks parem. Mis preilit siis tema mängib?

Grigooril oli wäga paha meeleolu. Nälg oli suur ja naise toimetamine ning ta nurisew hää! äritasid weel enam.

— Kuule, Olga, mida sa's õige mõtlesid? — küsis ta karmilt.

— Polnud aega, — wastas Olga.

— Ah nii! — wihasas isa, raske käega Olga kraest kinni haarates, teda kergelt üles tõstes ja tasa lüües.

Olga karjatas metsikult.

Walu ta peaaegu ei tunnudki, kuid see et isa teda lõi, näis talle hirmus teotaw, metsik, wõimatu olewat.

Ta kargas põrandale ja jooksis toast wälja kööki.

Raskelt laskis Anna supikausi lauale.

— Kutsu Olga siia! — käskis Grigoori.

Anna läks kööki ja tuli silmapilgu pärast tagasi.

— Ei tule, — lausus ta. — Küll tuleb, kui kõht tühjaks läheb...

Grigoori waikis.

Õhtul läksid Grigoori ja Anna klubbisse ning Olga walmistas sööki ja hoidis Sowetti.

Nukrad mõtted kihasid lapse peas. Silmi ja nina määrdinud põllega pühkides nuuksus Olga wahetpidamata.

— Mis teha, mis teha? — tuksus tungiwalt meelekohtadel, ja äärmiselt wastikud paistsid talle isa ning wõõras-ema, äärmiselt wastik tundus nende toidu söömine, nende riiete kandmine.

— Ah, kui ma suur oleks, — kordas Olga meeleheitel, — kui ise töötada suudaksin, läheks nende juurest ära ja elaks üksi... Astuks komnoorte ühinguusse, töötaks wabrikus nagu Annagi.

Endamisi nimetas Olga wõõrasema Annaks.

Kogu õõ ei saanud ta uinuda. Isa tasane hoop sundis teda tuksatama, nagu tunneks ta seda lööki uuesti. Oli wastik, lähmataw ja õudne.

Ühes sellega kaswas ka wiha wõõras-ema wastu.

— Kõik on tema pärast, kõik tema pärast, — kordas tütarlaps nuttes.

Wõõrasema wõttis temalt isa, wõttis kogu isa õrnuse ja lahkuse . . .

— Ärajoosta! — walgustas mõte walguna aju.

— Ärajoosta, — mõtles Olga rõõmsalt, ja tundis kohe kergendust. Pääsetee oli leitud.

— Kuhu joosta? — oli järgmine küsimus.

— Nastja juure, — wastas ta endamisi. — Juba homme.

Alles hommiku eel jäi Olga magama.

Ta nägi hirmsaid unenägusid, nagu kukuks ta kuhugile. Anna ja isa tõukasid teda mingisse mustawasse auku.

Tungiwalt lükkas teda õlalt kellegi käsi.

— Noh, kas sa tõused üles wõi ei? — kostis kõrwa ääres wõõrasema wihane hääl.

Silmi õõrudes kargas Olga sängist wälja.

Grigoori ja Anna läksid tööle. Wiimaks ometi on Olga ükski.

Juba on tal wana palituke seljas; tõmbab ruttu rätiku pähe . . .

— A-a-a-a, — kuuldub toas ülesärغانud Soweti nutt.

— E-ma . . .

Kõike muud unustades jookseb Olga ta juure.

— Sowetikene, mu tilluke, kallid . . . — suudleb ta roosaid käsa, pehmelt roosat kõhukest, ja palawad pisarad langewad lapse põsele.

— Ma-a-a, — naeratab Sowel ja sirutab käekesed õe poole. — Uhuu!

— Praegu ei wõi ära minna, — otsustab Olga. — Sowetti ei tohi ükski jätta.

Ta peajaju töötab ägedalt.

Sowetile putru keetes ja pärast sargikest pestes taob peas ikka tungiwalt: ära, ära, ära!

— Neli, — näitab seinakell.

Olga ei kahtle enam.

Otsib sule ja tindi. Wiis minutit — ja kirjake ongi walmis.

Isa!

Anna mulla andeks, aga ma ei wõi enam kodus elada, ennem wõin kõige raskemat musta tööd tehes nä-

gida ja külmetada kuid wabal ajal õpin, ja siin kodus on mu elu hullem kui sunnitöö. Rühma tüdrukud aitawad mind ja ma ise lähen ka pioneeriks.

Sinu tütreke

Olja Anitschkow.

Kiri on laual piimakruusi kõrwal. Olga suudleb Sowetti ja koputab siis naabri uksele.

— Mari-tädi, pange mu järgi uks kinni!

Uulitsale jõudnud pistab ta jooksu, hoolimata kuhu jalad teda wiivad . . .

Kui aga wihatud majast rutem eemale saaks . . .

VIII. Koduta

Walusalt ja terawalt piitsutasid tuul ja lumi nägu. Wäljakannatamatult waltusid jalad ja nina ei tunnud enam külma.

— Tarwis õruda, muidu külmab ära, — arwas ta, kuid ei suutnud kätt tõsta.

Poolturnult, külmetades jõudis ta Nastja juure.

Wana naisterahwas, kaasüüriline, awas ukse. Küsimuse peale: „Kas Nastja kodus on?“ waatas ta kahtlaselt külma käes lõdisewat wiletsalt rietatud tüdrukut ja wastas kurjalt:

— Ei ole. Sõitis emaga puhkepäewaks kodust ära, — ja löi ukse paukudes kinni.

Trepist alla minnes tundis Olga et jalad enam sõna ei taha kuulda.

— Kuhu ma homme lähen? Koolimaja on kinni. Nastjat ei ole, — mõles ta hirmuga. Kuid ainustki korda ei wilksanud tal peas kodu tagasiminekumõte.

— Ei, ei, ennem kannatan nälga ja külma, ennem kas wõi külman jäisel uulitsal ära kuid isa ja wõõrasema juure ma ei lähe!

— Ei, miski hinna eest!

Ja pikkamisi wäsides ning nõrgenedes hulkus tüdruk mööda linnaäärseid uulitsaid.

Tühjal jõeäärsele uulitsale langes ta nuttes lumele.

Jalad ei tunnud enam walu ja olid nagu kiwised. Uni tikkus peale. Olgale näis, et ta pikkamisi mustawasse kuristikku langeb, nagu jää alla kaob. Tahtis püsti tõusta, kuid ei suutnud. Silmad wajusid kinni. Mõtted läksid segaseks.

— Hei, tüdruk, mis sa siin teed? — hüüdis teda poisike rõmedal ja külmanud häälel.

Määratu jõupingutusega suutis Olga silmalaud awada.

— Hee, sul on ju külm? — lausus sama häälel, ja kellegi käed raputasid teda ja tõstsid jalule. — Tule minuga kaasal!

Midagi mõtlemata läks Olga poisi järgi.

Nad läksid mööda tühja jõeäärt edasi, siis umbes sada sammu jääl ning jõudsid pargase peale.

Poiss ronis pargase külje sees olevast mustawast august sisse ja tõmbas ka Olgat oma järgi.

— Siia, — näitas ta.

Tulijaile paiskus sooja wastu.

Pimedas ruumis, mida paar raswaküünla juppi waewalt walgustasid, istus wiis 8—13-aastast poissi.

— Soendage tüdrukut, tal on külm! — ütles poiss, kes Olgaga tuli, käskiwalt. Alles nüüd silmitses Olga oma päästjat terasemalt.

Pealtnäha, kaswu järele oli ta ühe-kaheteistaastane, kuid näost ja palawikuliselt läikiwatest silmadest paistis, et ta igatahes üle neljateistkümnene oli. Ta oli wõrdlemisi hästi riides: must nahkne poolpalitu, samasugune karwane Soome müts, mustad püksid ja läikiwad säärsaapad. Teised lapsed olid äärmiselt räbalates.

Ruumi keskel küdes wälke raudahi, mis juba punaseks oli aetud.

— Istu, — lausus madala otsaesisega ja kurjade hundisilmadega poiss tige-dalt, ise weidi eemale nihkudes.

Alandlikult istus Olga näidatud kohale rāpasele riidetükile, mis samarāpasele pōrandale oli laotatud.

Ahju peal suures malmipotis keesis kartulid, ja seda potti nāhes tundis Olga järsku nālga.

— Süüa tahad? — küsis see, kes teda oli toonud, — see nāis neist pealik olewat. — Pole wiga, küllap toidame!

Pott pandi kesk pōrandat ja ahnelt asusid kõik sealt endi rāpaste kättega kartulit wõtma. Olga ei jäänud ka teistest maha, kuigi see mustus ja rāpapas ümberringi jälkustunnet āratas. Nālga oli aga tugewam.

Peale sööki heitsid poisid magama; tūlitseti ahjulāhedaste kohtade pārast. Palitut peale wōttes sirutas Olga end nurka pikale.

Hommikul āratas teda kange külm. Ta tõsis püsti ja nāgi et palitu kadunud oli. Ruum oli tūhi.

Waatas läbi akna wälja.

Ilm tuiskas nii et kahe sammu peale midagi ei nāinud. Uulitsal lasus hall āmarus.

Uulitsale minekust ei wōinud ilma palituta juttugi olla.

Ahju āares leidis ta süsa ja lauaotsi. Tikud olid ka siinsamas. Ta pani tule ahju ja ruum oli warsti soe.

Olga istus ahju ette ja arutas, kuidas sellest urkast pāseseda.

Uks kriiksus roostetanud hingedel ja ruumi ilmus nelj poissi. Rōõmsalt tulid nad ahju juure külmetawaid kāsa soen-dama.

— See on tubli et kūdema panid, — lausus üks heakskiitwalt.

— On wāhem jāndamist.

Teine puistas kotist tūki kapsapead, kondi ja mõned kartulid wälja.

— Keeda suppi, — kāsksis ta kohmetanult waikiwat Olgat.

Olgal ei jäänud muud üle, kui kāsku tāita.

Waikides wōttis ta poti, pesi lumega puhtaks, sulatas siis lund ja pani aia-wilja ning kondi sisse...

Õhtul ütles pealik talle:

— Sinu kaltsud wōtsime meie āra... Tarwis uulitsal kāia; sina aga istud kodus...

Üldse kās ta Olgaga lahkest ümber, teda nagu haletsedes.

Olga waikis. Tal oli kindel nōu, siit juba homme āra putkata.

Magama heites mässis ta end mingi-sugustesse räpastesse nartsudesse, mis pealik talle andis.

Hommikul, kui teised kõik kodust kadusid, läks Olga ettevaatlikult ukse juure, kuid see oli kinni. Olga ei suutnud seda awada. Poisid ei tahtnud, et ta ära läheks ja panid sellepärast uksele mingi raske asja taha.

Meeleheites jooksis Olga pargases ringi.

Viimaks silmas ta ühes kohas pargase külje sees pragu. Siin olid lauad nõrgalt kinni. Sõrmi weristades ja küüsi murdes asus Olga laudu lahti murdma. Tunnilise jõupingutuse järgi oli awaus nii suur, et ta sealt läbi pääsis ja uulitsale sai.

Õhukestes riietes ja rätk peas jooksis ta külmast lödisedes mööda jõeäärt, kodust mööda, weel kaks uulitsat edasi...

Koolimaja.

Noolena jooksis ta trepist üles. Süda peksis põõraselt, kõrwus kumises, silmade ees tantsisid mustad ringid. Kogu ta kõhn keha wärises palawikulistes külma wõdinates.

Klassis oli alles teine tund.

Hallipeaga naisõpetaja, matemaatik, rääkis:

— Kui nõust, millesse mahub kaheksakümmend pangi wett, seda wett lasta wäljawoolata kahe kraani kaudu, millest üks tunnis kümme, teine kaks-kümmend pangi wett läbi laseb, kui pika aja pärast saab siis nõu tühjaks?

Nastja seisis tahwli juures ja näris huuli. Ta ei osanud seda wälja arwata.

Olga ei kannatanud enam wälja.

— Kahe tunni ja neljakümne minutiga, — selle hüüdega tormas ta nagu pomm klassi.

Õpetaja ajas silmad pärani ja wahtis talle kiwistanult otsa.

Külmast wärisedes seisis porine Olga ukseläwel.

Tüdrukud kargasid püsti ja asusid ta ümber. Nastja hääl helises teiste omast üle.

— Olga, mis sul wiga? Kust sa tulid?!

Nastja kallistas teda, keegi aitas teda wärisewat Olgat laua ääre istuma asetada.

Tuttawas klassis ringi waadates, tuttawaid ja armsaid nägusid oma ümber nähes, hakkas Olga nutma.

Nastja silitas ta pead, oodates kuni esimene nutuhoog üle läheb.

Õpetaja tuli Olga juure.

— Lapsed, mis on? Mis Anitschkowal wiga?

Äritatult ja kogeledes hakkas Olga asja otsast peale rääkima.

Ja kui ta nii lihtsalt ja otsekohele sellest rääkis, kuidas isa teda kooli ei lasknud, lasthoidma ja sööki tegema sundis, ei suutnud õpetaja seda wälja kannatada. Ta wana, heasüdamline nägu wõttis kurja ning energilise ilme.

— See on hirmus! — hüüdis ta end waewalt tagasi hoides, — see... see... — sõnu leidmata raputas ta äritatult pead.

Wapustatult waatasid tüdrukud Olgat.

— Maria Antonowna! Maria Antonowna! — hüüdis Nastja. — Meie ei lase Olgat enam koju minna! Las ta jääb siia!

Õpetaja naeratas nukralt.

— Ei wõi, Kruglowa. Anitschkowa on teistest juba niipalju maha jäänud, et ta weel järgi jõuab...

— Meie aitame teda, — hüüdsid mitu äritatud häält. — Meie aitame teda õppida.

Ring Olga ümber tõmbus koomale.

Laste käed silitasid tagasihoitud nutus tõmblewaid kõhnu õlgu.

— Olja, Anitschkowa, armsake, ära nuta. Ära nuta. Meie ei lase sind enam sinna... Jääd meie juure... Olja... Oljakene...

— Ja elama tuled minu juure!... — ütles Nastja kindlalt, ja ta ebalapselik otsustawus peegeldus ta näol. — Mul on hea ema, ta ei lase...

Õpetaja naeratas Nastja otsa waadates.

Ikka alles nuuksuwa Olga ümbert kinni hoides läks Nastja temaga riietehoiu ruumi, mässis Olga seal suurde sooja rätkusse ja pani talle oma botikud jalga.

— Sul hakkab tuhwlites külm, — püüdis Olga nõrgalt wastu waielda...

— Tühi asi, — lausus Nastja. — Pole wiga. Kui aga sina ei külmetaks. — Ja käest kinni hoides jooksid mõlemad sõbrannad Nastja kodu poole.

IX. Naine on kallid, aga tütreke weel kallim

Anna oli esimene, kes Olga kirja leidis.

Ta ei uskunud oma silmi ja luges kirja weel teistkorda läbi. Ta ei teadnud mida arwata.

Kunagi polnud ta seda mõelnud et wõõrastütar kodust ära wõiks joosta. Nüüd mõtles ta kõik kiiresti järgi, kuidas ta Olgaga oli ümber käinud, kuid ei leidnud omale kusagil süüd. Ta ei näinud oma tegudes ja sõnades midagi olewat, mis põgenemise põhjuseks wõis olla.

Anna ei suutnud aru saada, et wesi kaua aega ühte kohta tilkudes kiwi läbi wõib puurida, ja et kõik ta Olgaga ümberkäimine kokku wõõrastütre niisugusele otsusele wiis.

Kirjakese juures hakkas Anna nutma, mitte Olga saatuse pärast, mitte kahjutunde pärast, waid hirmu ja häbi pärast selle eest, mis Grigoori ütleb.

Niisugusena leidis teda töölt kodu tulew Grigoori.

Imestanult waatas ta nutwat naist ja siis kirja...

Wõttis ta kätest kinni... Kuid kohe langesid ta käed alla.

Esimest korda nende aastate wältel, mis ta Annaga seltsis elas, ärkas temas kogu jõuga isaõrnus, isalik kahjutunne tütre wastu. Wäljakannatamatult selgelt sai ta aru sellest ülekohtust, mis ta Olga wastu teinud, neist piinadest, mis Olga kodus läbi pidi elama. Grigoori mäletas oma surnud naist, kui see surmawoodil wiimase sõna lausus:

— Hoiä Ooljat...

Grigoorile näis, et tuline armastuse ja kahjutunde laine ta südame rebestab.

— Oljakene... Oolja... tütreke...

— kordas ta sosinal. Need sõnad kiskusid haawa lahti ja ta nuttis raskelt

ning ägedalt, nagu nutawad ainult tu-gewad mehed.

Anna pani käe ta õlale.

— Pisarad ei äita, Grigoori... Küll ta tagasi tuleb...

Grigoori tõstis nutust moondunud pi-sarais näo üles.

— Mine eemale! — ütles ta kibe-dalt. Mine mu'st eemale. Sina, sina oled süüdi... Mäletad — kiri... kir-jutasin sulle... kui seltsis elama hak-kasime...

Anna langetas pea.

— Mäletad, — lausus ta wäga tasa.

Kuid Grigoori kuulis seda.

— Ah, mäletad? — hüüdis ta wiha-selt. Mäletad? Aga kas mäletad ka, mida lubasid? Mäletad, kuis sa Olgat kallistasid ja talle emaks lubasid olla? Noh, olid aga tubli ema, ega kedagi!

— Kuula mind! — ütles Anna, —

— Jah, küll ma kuulan... Katsu wähemalt nüüdki tõtt rääkida.

— Griischa, ma püüdsin Olgale emaks olla... Usu mind... Tegin selleks kõik, ja kuni Soweti sündimi-seni armastasin teda... Siis, tead isegi... Sowet... mured ja hoolitsu-sed... Griischa, aga ütle mis tahes, kuid oma laps on wõõra omast siiski armsam.

— Oma laps armsam! — hüüdis Grigoori, toolilt püsti karates. — Oma kallim. Aga minule on ka tema — oma laps!... Saad aru?!

Annal kadus kannatus.

— Jah. Sinule on ta kallim. Aga mina ei taha sinu orjaks ega teenijaks olla... Tahan elada, saad aru — elada. Tahan tööl käia, aga mitte nagu ori su korteris kogu eluaeg hapneda. Olen su naine, seltsiline, sõber, aga mitte teenija. Ja sina ei saanud sellest aru. Sina, noh, ei taha söögimajas süüa... Sulle peab ikka keetma, peab palkama, nõeluma... Ja mina tahan weel õppida, lugeda ja inimesi waadata... Mida suutsid aga sina mulle anda?...

Aritatult käsa wehkides seisid nad üksteise ees ja mõõtsid üksteist wihaste pilkudega nagu wihased waenlased, nagu inimesed, kellel midagi ühist pole.

Grigoori läks esimesena eemale.

— Noh, mis siis, — lausus ta, — mida's teha, Anna... Oleme üksteise suhtes eksinud... Otsisin oma tütrele ema, kuid leidsin kurja wõorasema... Pole midagi parata...

Naise poole vaatamata heitis ta süngi tekile. Wäljakannatamatult teraw walu läbistas keha.

Sel ööl ei saanud Grigoori sugugi magada. Ta silmade eest mõõdusid ammu unustatud minewikupildid: surnud naine, wäike Olga korwsängikeses...

Anna heitis kõõki eesriide taha magama, kus enne Olga magas. Ka tema ei saanud sõba silmale.

Teda piinas küsimus: mis see wõis olla, mis Olgat ära minema sundis?

Weel soris ta mälestuses iga läbielatud päewa, iga õeldud sõna ja tehtud teo läbi.

Jah, muidugi, ta tegi Olgale ülekohut sellega, et sundis teda õppimist katkestama ja pani raskeid koduseid talitusi tegema, last hoidma... Aga eks selle üle oleks wõinud kokku leppida? Kas poleks Olga sellest talle ehk vähemalt isalegi otsekoheselt wõinud õelda?

Anna ei talpanud sedagi lihtsat asja, et hirmutatud Olga enam isa armastusesse ei uskunud, enam ei usaldanud talle lihtsalt ja otsekoheselt oma hädasid kaewata.

Mitte millegagi ei suutnud Anna Olga teguwiisi õigustada, ja ka see, kuidas mees temaga ümber käis, äritas teda.

Tähendab siis, et tüdruk on naisest kallim. Tähenab, et Grigoori pole siis teda, Annat, kunagi tõsiselt armastanud. Ta lootis naises omale ainult odawat koduteenijat ning lastehoidjat leida.

Uus mõte torkas Annat.

— Tähenab, et ka Sowetti armastab ta vähem kui Olgat...

— Lähen ära, — mõtles ta, — wõtan Soweti ja lähen...

Ta kujutas seda tuba endale ette, — ilma meheta.

— Ühiskonnatöö, — arutas Anna edasi... — Noojah, muidugi... klubi ja delegaadiamet... Aga kuhu panna

waba aeg, kellele rääkida oma rõõmudest ja muredest?...

— Grigoori juurest äraminek tähendaks üksildust... Ei, ei suuda, — lausus ta peaaegu kuuldawalt. — Seda ei tohi! Saagu mis tahes, aga Griischa juure peab jääma!

Selle mõtte juures jäi Anna magama, raskelt, rahulikult.

Kui ta ärkas, wahtis läbi ähmase akna tупpa lumine puhkepäine hommik. Grigoorit polnud enam toas.

Anna oli klubis korrapidajaks.

Ta riletus kiiresti, jõi kähku teed ja läks klubisse.

Grigoori ärkas wara hommikul. Ta sai waewalt paar tundi magada ja oli roidunud. Pea walutas. Mure Olga pärast tegi ta rahutuks.

Ruttu tõmbas ta riided selga ja läks kõõki end pesema. Magawa naise peale vaatamata pistis ta pea kraani alla jääkülma wette ja tuksatas rõõmsalt kogu kehast kui külmad wee nirekesed wallatult kraewahele roomasid.

Pesemine wärskendas.

Sõõgiisu polnud.

Häigas palitu selga, wiskas mütsi pähe ja läks uulitsale.

Tuul löötsus nagu eilagi. Uulits oli lund täis tuisanud ja tuul keerutas õhus torkawaid hõbedasi sambaid. Suure waewaga läbi hangede ronides, mõtles Grigoori murega:

— Kus ta ometi wõiks olla?

Sihitult hulkus ta mööda jõeäärt. Sinetawad jääpangad olid üheltpoolt lumest paljad ja läikisid tuhmilt keerlewast lumest tuhmjas õhus.

— Kas Olga niisuguse ilmaga tööpoolest uulitsal on? — torkas Grigooril korraka südames.

Ta tõstis pea üles.

Madal tinane taewas rippus jää ning lume kütkes olewa Neewa kohal. Nukker talipäew kaldus juba nähtawasti õhtule, ilma et tast weel õieti asja oleks saanudki.

Grigoori langetas jälle pea.

— Onukene, anna kopikas raha, — nurus ta ees wäike 8-aastane poisike kes wõimatu räbalalt riides oli ja suurt luitunud karwamütsi kandis.

„Saltuurini“ wabriku naistöölised tööwiljakuse töstmise
lühimust arutamas

Grigoori ei annud kunagi kerjustele raha, kuid seda palujat nähes wõpatas ta.

Külmast sinine poisike waatas paluwate, kurbade silmadega ta otsa.

— Aga mis siis, kui Olga nii peab olema? — mõtles Grigoori tahtmatult ja andis poisile kahekümnekopikalise. Poiss waatas teda imestanult, pigistas siis saadud raha tugewasti pihku ja jooksis ruttu minema.

Nähtawasti arwas ta et Grigoori talle eksikombel niipalju raha andis ja seda ehk kohe tagasi nõudma hakkab.

Grigoori süda läks weel raskemaks. See poisike tuletas talle hoitatawalt meele, et ka tema tüdarta sarnane saatus wõib tabada.

Wõib olla hulgab ta nüüd niisama külmetades ja näljas kiwise, ükskõikse linna süngedel uulitsatel ringi ja palub leiba...

(Järgneb)

Side Lääne-Euroopa naistöolistega
„Storohobi“ seltsilised loevad Prantsuse naistöoliste kirja

Wälismaalt

Naistöoliste elu Balti puuwillawabrikus Tallinnas

Määratu tisa ja kõraga pühises tänawu Eesti kodanlus oma „iseiswuse“ 10. aastapäewa, mis algas pappide kirikliku jandiga ja lõppes walitsewate lihtide pöörafe joomise ja prassimisega. Werehimus täristas kodanlus mõda äärmiseni rõhutatud tööliksklassi wastu. Eriti püüti aga fakkeliidu ja sõjawäe paraadidega oma leiwaisale, Inglise imperialismile, walmisolekut näidata S. S. S. R. töölistele kallaletungimisets.

Töötawate rahwastihtide meeleolu oli sel kodanluse prassimisepidustusel äärmiselt mahasurutud. Kõige suuremat põlgtust ja wiha priistawa kodanluse wastu mõis lugeda tänawail liitwate töörahwastihtide süngetelt nägudelt. Iseäranis wäljatannatamata feisuforras on Eesti naistöolised, talle hulgas töötute protsent kõige suurem on. Need naistöolised, talle „õnneks“ on olnud tööd leida, kannatawad ennenagemata turnamise all. Kuinõrd raste naistöoliste olukord Eestis on, näitawad fagedased enesetapmised. Mõni päew enne prassimisepidustusi teatasid ajalehed, et talle õde Agnõ endid majanduslike wilet-

suje pärast ära mürgitajid. Kõua aega olid õnnetud õesked tagajärjeta tööd õtsinud. Oma näljapalgast kolme inimese ülewälpidamisets ei jatkunud. Harilikult elajaliku kõmuga kirjutawad sellest sündmusest kodanlised ajalehed, et lugejatelt sentisi wälja lüüa.

Naistöolise olukorda ifeloomustawad Balti puuwillawabriku („Sitsi“) tingimused: wäljadõppinud tetrajad ja kudujad saawad 130 marka päewas, õpilased ainult 70 marka.¹ Tükitõõga turnataffe naistöolisi kõige metsikumalt. Kindlaksmääratud töõnorm tükiti on nii suur, et üle 130-margalise päewapalga kuidagi teenida ei saa, eht õlgu fiis 5—15 marka rohkem, mis loomulikult wiimast jõupingutust nõuab. Tükitõõ pealesundimisega tuleb tihti 10—16 tundi päewas töõtada ja 16-tunnise töõpäewa eest saawad töõlised ainult kahetõõrdse päewapalga (260 m.), ületundide eest rohkem ei maksta. Kõõplis ja Lasnamäel asuwates kiutõõstuse ettevõtetes nõuti

¹ Meie rahas 72 kop. ja 38 kop. Toim.

paljudelt tööle astumisel allkirjad, et nad wabatahtlikult nõus on 16 tundi päewas töötama.

Terwishoidliski nõudeid ei peeta kufagil silmas. Masinad on tihti wigased, korraft ära (hülfiwabrikus), mis suuresti tööd takistab ja palju rohkem waewa nõuab. Umberkäimine töölistega on äärmiselt toores. Tuleb isegi löömisi ette. Wabriku arst on ainult moodi pärast, töölisti wõtab ta alati pilte ja sõimuga wastu.

Õppinud naistöölise kuupalt Balti puuwillawabrikus teeb keskmiselt 3 tuhat marka, mis praeguse elutaliduse juures ainult kõige wiletsamat kiratsemist ja nälgimist wõimaldab. Wähegi korralik ühe toaga korter maksab 1000—2000 marka kuus, pääle selle kütte ja walgustus. Paljud elawad niisketes keldritubades 700—800 marka kuus. Wähegi rahuldaw toimine nõuab kuus 2800 marka inimese peale, rahapuudus sunnib aga 1500 mar-

gaga läbi ajama. Nii ei jää naistöölisel praeguses palgatingimuses riietamise peale peaaegu mitte midagi, rääkimata muudest kultuurinimese nõuetest.

Organiseerimise ja enesearendamise tööd surub werine terror armutult maha. Samal ajal aga organiseerivad endid töusitööd kodanluse nuumatud woobinaised, prowaletsed ja preilikesed „naistöödaitse“ (fashistide) ja muudesse ühingutesse, et mädanewat kodanlist torda kaitsta.

Teie, klassidöö naistöölised ja talunaisterahwad S.S.S.R.-is, olete wabad kapitali rõhumisest tööstuses ja põllumajanduses ja wõite endid organiseerida. Tarwitage neid waba wõimalusi endi jõu tõstmiseks ja kindlustamiseks, et tulewastes otustawates wõitlustes kodanlusele lõpuliiku hoopii anda.

Balti puuwillawabriku
naistööliline

Tallinnas, 26. 2. 1928.

Mida pakutakse naisproletaarlasele Gestis

Gestis on olemas Naiste Liit, mille ülesandeks nende oma ütelse järele peab olema naiste igatülgne „arendamine“. Waatame siis kuidas neid igatülgset arendatakse. 29./30. okt. 1927. peeti Tartus naiste tarkuskongressi ära. Kongressi tegevuse aruannet lugedes näeme, et seal ei ole peaaegu mitte midagi mis naist tema olutorra parandamises edasi wiiks, küll aga leiame seal palju tagasitõukawat. Kongress näitab et naine peab õppima korralikult toitu walmistama, õmblema, heegeldama ja, mis peaaegu jumalat paluma.

„Gesti Naine“ (Naisteseltsi häälekandja) kirjutab selle kongressi kohta:

„Kongress lõppes jumalateenistusega ülikooli kirikus. Jutlustas usuteadlane prl. M. Böld, wõttes oma jutluse aluseks apos-

tel Johhannese sõnad: tõsine wabadus on see, et me ennast suudame hoida teise kasuks.“

Kas on veel hullemat tagasitõukumist. See tähendab et naine peab igawesti jääma kodu orjaks, jääma eemale ühiskonna elust, elama selleks, et pakkuda lõbu patsmagudele. Sarnane Naistliga on ainult kohwitantade jaoks, naisproletaarlasel pole kohta sarnases sõnades tegemise organisatsioonis. Naisproletaarlane peab igatimoodi sarnaste orjastawate organisatsioonide wastu wõitlema. Naisproletaarlasel on oma klassihuwid, mida ta peab kaitsema, ta peab käsiläes käima mees-töölistega, peab arenema poliitiliselt, et suudaks ühist klassiwaenlast wõita.

Silda M.

Eesti töölisnaised klasfiwõitluse wäerinnal

Sõber.

.....
 Sa küsid meie elu ja tegewuse üle. Di, muutust on. Aasta tagasi liikusid ainult mõned üksikud sõtsid meie¹ töölismajas. Ametiühisustes oli surwe tagajärjel waiatus. Nüüd on asi teine. Sult töölisühisusi juure tulnud. Hoogsalt töötab tööliste spordiühing ja ülemaalise töölisnoorsoo Tartu osatond.² Korraldame töölismajas õperingisi, waielusi, kõneõhtuid. Näed nüüd, et kasulikku tööd teeme.

Kõige rohkem naasi on Tartus ajalehemüüjate, aiatööliste, trükitööliste ja majateenijate ametiühisustes. Kus sõtsid ees-

otsas seal pole muud seltskonnatööd kui laulukoori lõõritamine. Seegi „Kooli kandle“ laulu wanawaraga, millel jubas 30—40 aastane iga seljataga.

Trükitööliste streigist wõtab üldse 180 am.-üh. liiget osa. Palju nais-seltsilisi wõtab streigist osa. Streigimurdaid on naiste seas wõrdlemisi wähe, mõned üksikud.

.....
 K'le wangimajasse ei ole mõtet kirja saata. Jääwad niikuiii prokuratuuri seisma. Eriti rasked on Walga naiswangimaja tingimised. Seltsilised on igast elust eraldatud: kokkurääkimisele ei lasta, ajalehta ei anta. Seltsilised peawad kangelaskitult vastu. Kodanluse „retseptid“ naiswõitlejaid ei hirmuta.

U l m a

¹ Tartu.

² Neilpäewil sulutud.

Qualifitseeritud tekstiiltöölise ettevalmistus

Iwanowo-Wosnessjenstis

Rehaliised harjutused enne töö algust

Naiste töö ja elu

Seitsmetunnine tööpäew

Kui Partei XV kongress otsustas tööstust ratsionaliseerida ja seitsmetunnist tööpäewa sisse seada, oli wastarind (opositsionäärid) selle wastu, selatades, et see tööliste täiesti wastuwõtmatu ja kahjulik saab olema, et me tööstus küllalt seks arenenud pole, et töölised seda tööpalka seitsme tunniga wälja teenida ei jõua, mis nad kaheksatunnise tööpäewa juures saawad, seega tööpalka allalangemine möödapääsemata on jne.

Nüüd on paljudes wabrikutes, tehastes tööd ratsionaliseeritud, seitsmetunnise tööpäewa peale mindud ja töötatakse kolme wahetusega.

Selles wabrikus, kus mina töötan, sai juba töö ratsionaliseerimine 27. aasta algul läbi wiidud ja 15-st jaanuarist s.a. töötame seitsmetunnise tööpäewaga ja

kolme wahetusega. Esiti kui ratsionaliseerimist läbi hakati wiima, olime pea kõik selle wastu, kartsime, et töö liiga wäsitaw saab olema, et tööpalk langeb, ja et me seda wälja töötada ei jõua mis ette nähtud. Oli palju nurinat, wastuseismist, ja arusaamatusi, nagu seda alati igas tööstuses tundmatu uuen-duse korral ette tuleb. Mõõdus kuu, mille jooksul nii mitmed tehnilised pa-randused masinate ja töökorralduse juu-res ette wõeti. Nüüd näeme, et töö mitte wäsitawam ei ole ja tööpalk ei lange, waid meil algas järjekordne palga tõus ja ka tööwiljakus tõuseb.

Mõned, kes kolmanda wahetuse, s.o. öötöö kohta, kahtlesid, kas see raske ja wäsitaw ei saa olema, sest et õhk rikutud on, ja tööpalk öötöö juures langeda wõib, tunnistawad nüüd ise, et öötöö

sugugi halwem pole. Rikutud õhule tehti sellega lõpp, et pandi teatud hulk õhupuhastajaid juure, mis õhu silmapilk puhtaks teewad. Nii ei kaotanud me midagi terwishoidliselt ega ka majandusliselt, waid wõitsime esiteks terve tunni waba aega, mida enese kultuuriliseks arendamiseks wõime kasutada, teiseks sai kolmanda wahetuse läbi hulk töötatöölisi tööd jne. See opositsionääride waade et seitsme tunniga seda

tööd ära ei tee, mis enne kaheksa tunniga tehti, ei ole õige. Nad unustawad, et wäljapuhanud tugew inimene palju kergemalt seitsme tunniga teatud hulga tööd ära teeb kui wäsinult kaheksa tunniga. Nii näeme selgesti kui suure wea opositsionäärid ka selles küsimuses tegid, ja et partei õiget rada edasi sammub.

„Krasnaja Rabotnitsa“ wabriku naistööline
Kata T.

Talunaine — ühiskonnatööl!

Hommiiku kella wiiest kuni õhtu kella kümneni. Wahetpidamata loomalaut, köök, wokk... 17 tundi. Nii talwel. Suwel tuleb puhketunde suurekstegewa klaasiga otsida. Ka siis kui suwisel palawal päewal, lõuna waheajal, mehed puhkawad ei ole naistel mahti puhata. Nii-sugune on talunaisterahwa elu. Tööd rühime sagedasti meestest rohkem teha kuid tegelikus elus pole me kaugeltki neid õiguseid omandanud, mida meestel on.

Nii wastawad paljud talunaised nagu ühelhäälel, kui nendega juttu puhud. Raske kehaline töö aga ei takistaks talunaist ühiskonnatööst osa wõtmast, kui muud tingimised kaasa aitaks. See'p see aga ongi, et terve rida takistawaid tingimisi teel ees on. Talulapsed, kes rohkem ise „omal jõul kaswawad“, kui neid kaswatakse (töö ajal ilma järelwalweta) rööwiwad naiselt wiimase waba ajanatukese. Mees, kes wiina peale mitte wähe raha ei kuluta, kes ka kibedal tööajal joobnud-peast heinaküünis „pöönab“ ja sellega ise oma majapidamist lõhub, takistab naist kas wõi küla üldkoosolekustki osa wõtmast. Ettekääne: majapidamine laguneb.

Palju wanu kombeid hoiawad weel meie küla kamitsates. Näiteks, pulmad. Päewad lähewad päewa järel pulma trallitamistes, liigjoomistes mööda. Mis-sugune on sel „pidul“ talunaise osa? Nagu wanaaja Rooma naisori, nagu masin, peab ta toitu walmistama, lauale kandma ja iga hüüet, kutset kuulma:

„Õlut!“ jne. Pulmamaja kihab nagu ollepood.

Ja kui palju on niisuguseid üleliigseid kombetäitmisi, mille „pidulikkust“ iseäranis talunaine oma turjal tunneb.

Aeg on talunaisterahwal tõsisemalt oma seisukorda järel mõelda, aeg on juba neid õigusitundma õppida ja maksma panna, mida nõukogudewalitsus juba 10 aastat tagasi töötawale naisele on annud. Mõned ütlewad, et mis ma sinna koosolekule lähen, meeste asi, eks nemad aruta, nemad rohkem wilunud... See ei ole põhjus. Kui naine järjekindlalt ühiskonnatööst osa wõtab siis suudab ta peagi nende küsimuste lahendamisest osa wõtta, mis meil elus ette tuleb. Ja kui tarwis on, miks ei wõi siis naine kodus oma mehega mõnda „raskemat“ küsimust juba enne koosolekut läbi arutada.

Lapsed — meie tulewik. Jälle suwi. Kas jälle peawad need mudilased ilma hooleta jääma. Kui palju on meil lasteplatside kasust kõneldud, ka „Naistööline ja talunaisterahwas“ on oma lehekülgedel seda küsimust walgustanud. Tihti on kuulda: „Lapsel köht täis, karistust (wemmalt) ka saab, mis kaswatust weel põrnikale waja on. Kuidas meie ilma platsita üleskaswasime?“ Ehk jälle: „Tõmma, poisu, kah „wilkat“... „Anna jõngermannile ka kärkekat, tublim mees kaswab.“

Need on koduse „kaswatuse“ pärlid. Talunaine peaks laste terwisest lugu pidama.

Laste raadio-tund

Kui meie naiste tegewust ühiskonna põllul vaatleme siis ei näe suurt rõõmustawat. See põld on liig kitsas. Ikka see näitering, lauluring, õmblusring... Need on mis meie talunaisi ja neidusid „tõmbawad“. Kui palju aga on naisi, Eesti talunaisi, poliitringides, riigikaitse (OSO) ringides?

Palju on meil talunaisi, kel talumajapidamise kindlustamise laenu täht on?

Külanõukogude ette kerkiwad suured ülesanded. Rohkem rõhku kui seni tuleb põllumajanduse tõstmise, teedeparandamise, koolikorralduse peale panna. Talunaine ei tohi unustada, et ka see tema töö on. Masina- ja laenuühisuste korraldus, koolimaja parandamine ja uue ehitamine ei ole ainult meeste asi.

Et kõiki uuendusi edukalt läbi wiia — peab töövõimeline külanõukogu olema. Kui palju on meil ausaid, tõdekaid talunaisi, kes suutelised oleks seda tööd tegema ja ühiskonnale kasu tooma, kes aga kõrwal seisawad.

Meie taluteenija, kes perenaisest mitte vähem tööga koormatud pole,

seisab ka sellestki, meie naiste nii kehvast, eluawaldusest eemal. Õmblusringides, peab tunnistama, on enamasti peretütred. Taluteenijal käib maks üle jõu. Noorkommunistide ühing unustab tihti meie taluteenija ära. Tarwis teda, meie kõige enam mahajäänud seltsilist, noorte rakukesele lähemale tõmmata ja teid leida tema kultuurse tasapinna tõstmiseks.

Tegew juhataja meie naistöös puudub tihti. Kus on kooliõpetaja, kus õmblusringi õpetaja, kes aga sagedasti oma ülesannetest liig kitsalt aru saawad.

Linna naistööline, agaram kooliõpilane peab appi tulema.

Meie ajakiri „Naistööline ja talunaisterahwas“ peaks rohkem meile elulisemaid näpunäiteid andma, et meie tööd kohtadel kergendada.

Seltsilised aga peawad omakorda lähemalt ja hulgaliselt oma ajakirja, oma parema abimehe, ümber koonduma.

Sellega paneme naistöö kiiremini liikuma.

Marie T.

Kingissepa raioon.

„Punase Butiilowi“ tööliste klubi lastetuba

Naiste õigused

Wabad abielulahutused

F. M. Nahlmson

Palju kahtlusi tekitab see asjaolu, et uus abieluseadus nii väga kergesti abielluda ja lahutada lubab.

Nagu teada, ei tee uus seadus mingit wahet tegeliku abielu ja registreeritud abielu wahel. Ametlikult registreerimine on wastuwaidlematu abielu tõendus, ja sel juhusel on naisel palju hõlpsam enda õigusi kaitsta, kui tegeliku abielu puhul, mil waieluste korral mõlemad pooled kohtus peawad suutma tõendada, et nad tõesti abielus olid.

Tegeliku ja registreeritud abielude ühesugusteks pidamine, mida elu ise nõuab, wõib waewalt veel kellegi poolt wastuseismist leida.

Kuid lahutuste küsimus on palju terawam ja siin walitsewad suured lahk-helid. Paljudes kirjades, mis toimetus oma naislehelugejailt saanud, kaewat-akse et lahutuste registreerimise hõlpsus perekonda lõhub ja et sellepärast sea-duses waja on lahutuse wõimalusi kär-pida. See seisukoht pole meie arwates

õige, sest süüdlane pole siin sugugi seadus.

Ei mingisugused lahutust takistawad keelud ei kindlusta perekonda. Et lugu tööpoolest nii on, seda näitawad kodan-liste maade kogemused, kus kindlat perekonda tahetakse luua ja sellepärast lahutusi igasuguste kitsendustega ja wormitaitmistega takistatakse.

Ning tagajärg? Prantsusmaal suu-renes lahutuste arw wiimase 28 aasta wältel 8 korda, 38 aasta wältel aga ligi 20 korda. Pea samasugune on seisu-kord ka teistel kodanlik-kapitalistlistel maadel.

Meil kaswas lahutuste arw peale uue seaduse maksmahakkamist, mis lahu-tuse korda lihtsustas, ainult ametlikku registreerimist (ilma kohtuta) nõuab ja lahutuste ning uude abiellu astumiste kordasid ei piira.

Esimestel kuudel pärast uue seaduse maksmahakkamist kasutasid elanikud

uut seadust, kuid edasi väheneb lahutuste arv juba tuntawalt.

Lahutuse hõlpsusele waieldakse hari-likult sellepärast wastu, et kardetakse nõrgema poole, naise ja laste, kaitseta jäämist ja tahetakse nende huwisid võimalikult rohkem kaitsta. Ja see on täiesti õige seisukoht. Kuid ikka tihemini ja tihemini korduwad nähtused, et just naised lahutust nõuawad.

Nii registreeriti ühes Leeningradi töolisteraionis 60 protsenti lahutusi naiste nõudel.

Lahutusküsimuse arutamisel on waja alati meeles pidada et meil mingit wahet pole abielus ning väljaspool abielu olewa suguluse wahel. Meie perekond põhjeneb tegelikul sugulusel, ja sellepärast peab isa lapse ülewalmidamisekulud tasuma ükskõik, kas laps sündis tegelikult abielust wõi elawad meest-naist lahut. Lahutusel pole siin wähematki tähtsust.

Ja lõpuks on waja laste huwide seisukohalt kindlaks teha, kuiwõrd kasulik see lastele on, niisuguste wanematega elada, kellel asi lahutuseni läinud, kuid kes sunduslikult koos elawad, sest et nad lahutuse registreerimist ei saa.

Wihawaenus elawa mehe ja naise lahutus mõjub laste peale tihtigi hästi.

Tahaksime puudutada veel kõige tähtsamat asjaolu — ühiskondlist arwamist. Proletaarne ühiskondline arwamine wõib ja peab selles küsimuses palju, palju rohkem tegema kui ta seni

on teinud. Siis annab ta paremaid tagajärgi kui hästikirjutatud seadus.

Ainult siis, kui meie wabrikutes ja tehastes, külas ning kasarmus kindlalt hukkamõistwa waate ja arwamise loome nende kohta, kes peale aastatepikkust kooselamist perekonna maha jätawad, kui ka hukka mõistame noortsugu, kes liig noores eas suguelu elama hakkab, selles liialdab ja töö ühiskondlik-kasulistest huwidest wõõrdub, — ainult siis suudame seda olukorda terwendada.

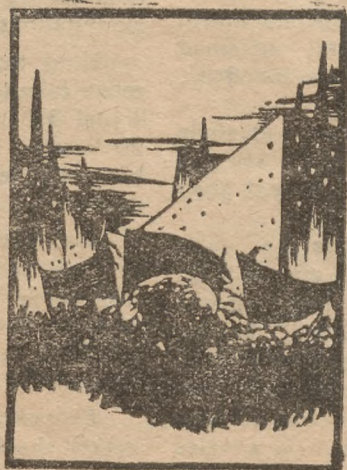
Praegu aga tekitab jutt „alimenti-dest“, lahutusest, uuest sidemest wabrikus, külas, ühiselumajas ja seda enam weel asutustes kindla hukkamõistmise asemel naerumuiget juuresolijate nägudel ja nende heasüdamlist waadet sellele paele.

Ainult ühiskondlise arwamise ja meie endi teadlikkuse kaswuga ning kultuurse tasapinna tõusuga suudame terwendada endi elu-olu, mitte aga seaduse keeluga.

Uue seadusega maksmahakanud lahutuste hõlpsustatud registreerimises pole midagi niisugust, mis perekonna lagunemist soodustaks. Ja õieti ei seisa asi mitte selles.

Tarwis on, et meie seadused naise ja laste õigustest töörahwa hulkadele ja eestkätt naistele endile, täiesti tuttawad oleksid.

Hirmus pole lahutus waid tema tagajärjed. Kui naine seadust teab ja tunneb, mis tema ning lapse õigusi kaitseb, siis pole ei tema ega laps kahjukannatajaks lahutusel.

Wäitised asjatundjad

Maja- ja aiapidamine

Soowitawamaid aiawilju

Egüptuse peedid

Et häid peete saada, selleks on tarwis maad kõige peenema äramädanenud sõnnikuga wäetada. Peenrad on tarwis 5—6 wersfolti kõrged teha, sest peedid armastawad soojust, ja kõrged peenrad soenewad paremini. Külida tuleb peete maituu lest-pailu, ridade wahet 6 wersfolti jättes. Ibud tulewad esiteks harwendada, 2 wersfolti wahetele jättes, hiljem aga üle ühe üles tõmmata.

Nantes porgandid

Need porgandid on oma maitse ja magususe poolest kõige paremad. Peab muretsema eht Nantesi porgandite seemneid. Neid porgandisi on soowitaw rohkem maha külida, et lastele wõimalust anda neid rohkem süüa, sest iseäranis toored porgandid on lastele kasulikud.

Toored porgandid annawad werd ja edendawad kaswu.

Külida tuleb porgandisi wõimalikult wara. Külüma peab ridade wiifi. Kui

taimed on tärgranud, siis hartwendatakse ülearuised wälja, iga wersfolti järele, hiljem 3 wersfolti järele.

Peasalat

Salat, mis Lääne-Euroopas igal pool wäga suurel wiisil liha ja teiste sükide kõrwasena tarwitust leiab, on meil wähe lugupeetud.

Et peasalati istutusetaimi wõimalikult wara saada, selleks on kasulit seemneid sõnnikulawasse külwata. Salati jaoks ei wõeta alati eraldi peenraid, waid neid istutakse teiste taimede wahetele. Salati taimede wahet jäetakse 4—6 wersfolti.

Et head salatiit saada, selleks peab rammus ja niiske maa olema. Et salatiit terve suwi läbi saada, selleks on tarwis iga 2—3 nädala tagant uuesti külida.

Pastowi spinat

Talupojad ei kaswata spinatiit kuid see aiawili on nii täiskaswanutele kui ka

lastele kasulit, iseäranis oma rauarohkuse poolest.

Spinati lehti keedetakse su, is karpaste asemel.

Külida tuleb teda peenrale kewade wara. Kui lehed on taunis suureks kaswanud, siis tuleb neid harvendada, nii et taimed wõiksid wabalt kaswada ja lopsakaid lehti anda.

Hernsey pastinak

Suurwilja aedades külwatakse pastinake väga harwa. Paljud ei ole kuul-

nudki mis aiawili see on. Kes aga ford pastinaki külwab, see hakkab teda alati külwama.

Pastinak on wälimuse poolest porgandi sarnane, kuid ainult walge.

Ta on väga maitsev ja toitew. Teda keedetakse soolases wees ja süüakse wõiga.

Külida tuleb wõimalikult wara kewade ribade wiisi, kui porgandisi. Seemneid tuleb muretseda teatud lohast, sest sage- dasti juhtuvad seemned, mis ei kaswa.

Prof. Steinbergi järele G. W.

Sõnumid

Kuidas elawad ja töötawad talunaisterahwad

(Seltfististe kirjad)

Sakala (Ringisepa raioon, Leeningrabi ringkond). Järjest kaswaw hulgaausus lõhub meie nõrka ühiskonnatööd. Bisaks, puuduvad veel kohased ruumid. Punafermurga töö on surmale suitund. Mehed waatavad kõrwalt. Kooliõpilased, kes Leeningradis õppinud, kes suudaksivad tööd teha, põewad passiivsuse töö. Kas suudab siin talunaine midagi teha, asja parandada? Suudab. Minult juhatajat, enam arenenud abimeest on waja. Sellest on wähe kui linnast selfiline maale küsima sõidab „kas punane nark töötab“ jne.

Pioneeride rühm on ainsamaks sädemeks meie ajunduse pimeduses.

11 naisselfilist on ajalehe tellijad (5 „Sädeme“ ja 6 „Naistöölise“ tellijad).

M a n n

Estoonia (Siberis, Rubtšowla ringkond). Arenend küla. Traktorid, piimaühisus, kooperatiiv, masinaühisus. Ühes-

sõnaga aineliselt kestmisel järjel. Kuidas on aga lugu naiste osawõtuga sellest ülesehitawast tööst? Laulukooris (40 in.) ja muusikakooris (15 in.) on suur osa naisi. Ka Osoawiahimi ringis ütkitud naisselfilised. Töötab naisring. Kuid sellest on wähe. Koolimaja ehitamine on käsil. Meie talunaistel tuleks rohkem huwi tunda oma koolimaja rajamisel. Siin võib kõigiti kaasa aidada, ühes meestega üldsusle kasuliku tööd teha. Naispäewaks andsime seinalehe wälja. Naiskooliõpetaja aitab kõigiti meie töös kaasa. Kehalised harjutused huwitawad nooremaid naisselfilisi.

Wähe, väga wähe on „Naistöölise ja talunaisterahwa“ lugejaid ja tellijaid.

A g n e s

Simiititsa asundus (Leeningrabi ringkond). Meie talunaised on agarad praktilisest tööst kinni hakkama. Käsitöö ring töötab elawa osawõtuga. On ju mit-

Wabas ja suures looduselises

medki puudused, näiteks, ei ole vastavat kirjandust jne, mis meie ühiskonna tööd talistab. Tegime katset linna seltfiliistega (P.-W. poole naisringiga) siset luua. Müüd aga näib asi wiibima. Ühisest ajakirjanduse hoogtööst on aga meie häälekandja kõrwale jäänud. Rohkem tähelepanu oma ajakirjale.

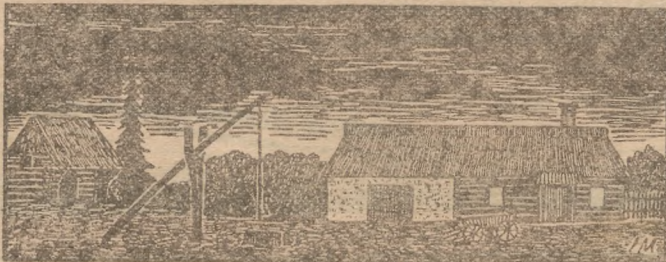
Alice

Ühetooniline ja mahajäänud on talunaiste elu Holohtinos ja Bladimiri

platformi lähedal (Suuga ringfond). Suvel torraldavad vähemalt punarvetaised laagris spordimängusid jne, millest tohali rahwas osa wõtab. Talvel aga on ainuteiseks rõõmuks „besseda“, digemini simmanid, sest et need jutuaJamised lihtsad omawahelised lobisemised on, mis midagi kasu ei too, tants aga hommikuni meie talutüdrukuid turnab.

Oma ajakirjast ei ole naised midagi kuulnud.

Lonny

Küsimused ja kostmised

H. Orule.

Küsimus: Kas abort on terwisele kahjulik?

Wastus: Abort on kahjulik, sest esiteks rikub ta naisterahwa keha loomulikku toimingut — raskejalgsust ja altab sellega kaasa jõuetusele ja enneaegse keha närtsimisele; teiseks, rikub ta emaka sisemise seina ilanhka. Sellepärast võib abordist emaka naha põletiku saada, mis järgnema raskejalgsuse ajal esile kutsub enneaegse sünnitamise; kolmandaks, peale aborti ei lähe emakas nii kergesti oma harilikusse olekusse ja suurusesse kui peale sünnitamist. Abortide ebamäärase tarwitamise tagajärjel jääb emakas suureks, lödwaks ja väga tihti tekkiwad kroonikalised (pikaldased) naistehalgused.

Kui aborti mitte õppinud arst ei tee waid mõni muu, siis ei ole see ainult terwisele kahjulik waid isegi elukardetaw.

E. Niinepuule.

Küsimus: Kuidas kaswatada porgandisi ja sibulaid, et neid ussid ei sööks?

Wastus: Kui peenarde mullas palju nõndanimetatud traatusse on, siis tuleb kewadel warakult peenraid hästi lubjaga wäetada. Sülla peenramaale võib 2—3 naela kuiwa lupja panna.

Sibulaid tuleb hiljem maha panna, siis kui kewade külmad juba möödas on.

Mihkelsonile.

Küsimus: Kuidas kõrwaldada pesuriidest tindiplekid?

Wastus: Plekid peawad wõimalikult kohe kõrwaldatud saama, sest wärskena on seda kergem teha. Tindiplekkide kõrwaldamiseks on väga hea petipiim, sidrunimahl, sidrunihape, tinkpiiritus (ammoniaak) ja ka teised happed. Riie tuleb ühe nimetatud ainega kokku määrida, seista lasta ehk päiksepaistele pleekima panna ja pärast puhataks pesta. Kui plekk wananenud on, tuleb seda toimetust mitu korda korrata. Tuleb silmas pidada, et kõwad happed lahjendatud saaks, muidu wõiwad nad riide liig apraks teha.

Agar

Toimetuse poolt. Need on esimesed pääsukesed, esimesed küsimused-kostmised meie häälekandja weergudel. „Naistööline ja talunaisterahwas“ püüab igale seltsilisele, kes küsimusega toimetuse poole pöörab, juhatust ja nõu anda. Olgu need küsimused naiste õiguste, perekonna wahekordade, arstiabi, põllumajanduse maksu, maa- ja metsaseaduse, usuküsimuse ja looduse kohta, „Naistöölise ja talunaisterahwa“ postkastis leiata selgitawa wastuse. Talunaine ja naistööline, toimetus usub, et teie seda wõimalust kasutamata ei jäta, et teie oma ajakirja kaudu enda teadmisi täiendate.

Looge kindel side oma ajakirjaga.

Ufufüsimus

„Külwaja“ raamatuladus

Buharin N. Kirik ja kool nõuogude wahariigis. Wene teelest R. L. Dmst, 20. 29 lk 16 ^o	— 05
Depman J. Almutus kõues ja tormis. Johanneise Almutamise raamat uues walguses. I trüff. Trt, 09. 42 lk 8 ^o	— 50
— Seefama, H tr. „Ühiselu“, Pbrb, 12. 75 lk 8 ^o	— 70
Frankfurt J. Waim ja loodus. Refleksjologia ja marxismus. „KlW“, Lg, 25. 32 lk 16 ^o	— 15
Hertlein G. Mis meil Jeesusest teada on? Lng, 1927. 76 lk 12 ^o	— 40
Jaroslowski Em. Kuidas jumalad sünniwad, elawad ja surewad. Ilk G. Jürgenfeldt. ЦИ, Мст, 25. 180 lk 8 ^o	1.20
— Lenini mõtted usu üle. Ilk R. Treufeldt. СКÜ, Lg, 25. 73 lk 16 ^o	— 30
Jürgens J. Nus ilmawaade ja ufufüsimus. СКР, Pet., 19. 103 lk 8 ^o	— 75
Jänes S. Kuidas usuwastast tööd teha	— 45
Kautsky K. Jeesus — juudarahwa wabadusewoitleja	— 10
Ladenburg A., prof. Looduseteadus ja ilmawaade. J. Depmani tõlge. „Gar“, Tln. 37 lk 8 ^o	— 30
Lenin N. Ufuf. Ilk S. Jänes. СКÜ, Lg, 25. 52 lk 8 ^o	— 25
Lutz K. Galileo Galilei. Lehetülg usu ja teaduse wahelijest woitlemistest. „War“, Tln, 20. 104 lk 8 ^o	1 —
Malwer A. Teadus ja usf. [Ilk] G. L. ja K. B. Piltidega. „Kult“, Wlg, 90 lk 4 ^o	— 90
Plenkano G. W. Ust. „Pet. G. Üst-öp. Seltst“ rahwaraamat nr 10, 1910. 47 lk 8 ^o	— 35
Rubakin N. A. Imede ja saladuste seas. 14 pildiga. „Möte“, Tln, 14. 32 lk 8 ^o	— 20
— Kuidas kiwid kõnelewad ja laulawad. 4 pildiga. „Möte“, Tln, 14. 32 lk 8 ^o	— 20
Rustilus. Kuda uskuda ja mida uskuda. Teaduse kindluselt. „Möte“, Tln, 09. 32 lk 8 ^o	— 20
Schnehen W. Jeesuse kummardajad. G. I. J. A. Rahamägi. „Tead.“, Tln, 08. 39 lk 8 ^o	— 30
Stepanow J. Ufu arenemise lühike ülewaade. Ilk B. Peterjon. СКÜ, Pet., 22. 36 lk 8 ^o	— 25
Strauss D. Kristuse imeteod teaduslike arwustuste walgustuses. Petersj., Tln, 08. 152 lk 8 ^o	— 80
— Wana ja uus usf. G. I. J. A. Rahamägi. Petersj., Tln, 08. 164 lk 8 ^o	1 —
Taiber A., dr. Kas teadus wõi usf? G. I. J. A. Rahamägi. „M. M.“, Tln, 68 lk 8 ^o	— 40
Tennmann G. Kirik arenemise käigul. I ja II. „War“, Tln, 20. 34 + 27 lk 4 ^o	— 80
Tiander K. Kuidas inimene alkoholi üles leidis. Tln, 09. 87 lk 8 ^o	— 60
Tolstoi L. Minu patutunnistus. Gesti I. N. S. „Tead.“, Tln, 08. 60 lk 8 ^o	— 50
Wallner Ar. ja Jänes S. Ust ja teadus. СКÜ, Lg, 24. 34 lk 8 ^o	— 15
Ust ja kirik. Tall. töösisüh. festn. noortekomisj., 22. 23 lk 8 ^o	— 15

Naisaadikutele, naiskooliõpetajatele, nõukogude, noorsoo-, põllutööliste ühisuste ja teiste ühiskondliste organisatsioonide naisliikmetele.

XV partei kongress tegi tähtsad otsused külaedaspidise arenemise kohta. Talunaisterahwas peab nende otsuste elluwimisel kaasa aitama. Partei kongressi otsuste tundmaõppimine olgu esimeseks sammuks sel teel.

Ainuke raamat ÜK(e)P XV kongressi tööst ja otsustest Eesti keeles on

O. RÄSTASE

„LEENINI LIPU ALL“

52 lhk. 50 kop.

Raamat on weel „KÜLWAJA“ kirjastuses Leeningradis saadawal.

Üksiku numbri hind 15 kopikat
Tellimise hind 4 nri eest 40 kop.

Põhja-Ida mere rannanaised — külanõukogude liikmed